

TELL PÉTER:

Szövetségesek

Amikor a diák felcsapta a villanyt, gyenge fény árasztotta el a magas, szűk szobát. A vasutas, akivel együtt lakott itt albérletben, kárörömtől sugárzó arccal hozzáfogott a csomag kibontásához.

— Megpukkad az a vén szipirtyó, ha megtudja! Nézd, öregem! — Egy vadonatúj gyorsforralót húzott elő a papírcsomagból, kétszer-háromszor megforgatta a gyenge fénynél, másik kezével gondosan végigsimított a dróthuzalon.

A diák nevetgélt. Amikor végre megszólalt, hangjába gúny és megvetés keveredett:

— Most aztán fűjják fel a tűzhelyüket. Megfőzzük a teát magunk. Hehehe! Szeretném látni azt a bamba pofát, amikor megkapja elsején a villanyszámlát.

A vasutas bádögbogrét kotorászott elő a szekrényből, közben bekapcsolta a forralót.

— Van még abból a teából, Marci? — fordult a diákhöz, miután elfojtott egy nevetést.

A diák az ajtó felé figyelt: — Csak meg ne lepjenek bennünket, — mondta. Mivel semmi neszt nem hallott, aggodalma elmúlt. — Mirajtunk takarékoskodnak, ők meg éjfélig égetik a villanyt.

A vasutas bosszúsán rázta a fejét. Halkan azt sziszegte: — Még a villanyégőt is ki fogom cserélni egy erősebbre.

— Azt észreveszik, — mondta Marci gyanakodva. — Mit csinálsz, ha véletlenül betoppanna valamelyikük. A forralót még valahogy eldugod, de a villanyégő kicserélésére már nem maradna annyi idő.

— Igazad van, de majd szerzek egy asztali lámpát.

A diák füttyentett. Zsebredugott kézzel megállt lakótársa előtt. Ez persze annyit jelentett, mint: „Hopp, hékás, háromszáz pengőből ennyi mindent egyszerre: forralót, villanyégő, asztali lámpa!“ ...

A teavíz vígan rotyogott az alumíniumbogrében. A finom gőz egész kellemes légkört varázsolt a hűvös szobába. De kintről most hirtelen közeledő lépések zaja hallatszott. Kapkodott a két albérlő, a diák a villanykapcsolóhoz akart szaladni, de még mielőtt lecsapta volna, eszébe jutott, hogy nem is ott van a rejteni való, hanem a forralót kell eldugni, pedig inkább nagyobb égőt hozott volna a kolléga, kell a tanuláshoz... persze a forralóról van most szó...

Valaki kopogott.

A vasutas, habár az izgalom nem vett rajta erőt, mégis a nagy sietésben feldöntötte a tevizet, de még idejében sikerült a tüzes forralót az ágy alá dugni.

— Szabad!

A háziasszony lépett be izgatottan. Idősebb, negyvenvalahány éves lehetett. Az albérlők egymás közt csak „vén szipirtyónak“ nevezték. Az asszony ideges természetű volt, ezért most nem tűnt fel annyira heves izgatottsága.

— Hallották, hogy mit mesélnek a városban?

Mindkét albérlő büntudatosan igyekezett kutatni az emlékezetében valami olyasmi után, ami egyezne azzal, amit most hallhatott ez az asszony. De hiába, semmi különösre nem emlékeztek. Mindkettő tagadólag rázta fejét. Közben a vasutas igyekezett testével eltakarni a víztócsát az ágy előtt.

— Képzeljék, kitoloncolják a zsidókat! — tört ki az asszony.

— A zsidókat? — lepődött meg a két ember, s szinte egyszerre mondták ki a két szót.

— Nem hallották? — az asszony hol az egyikre, hol a másikra nézett ijedten.

Az ágy alá sodort tüzes forralóról és a kiöntött vízről most teljesen megfeledkeztek. A vasutas egy lépéssel előrébb lépett.

— Ne féljen, házinéni, a férjének semmi bántódása nem lesz. Ezek a kutya nyilasok talán tekintetbe veszik, hogy maga keresztény. Különbem nem hiszem, hogy ez igaz lenne; sok kósza hír járja a várost, hiszen nem a nyilasok az urak.

— De én félek...

— Csak nyugodjon meg, asszonyom! Én a vasuton már hallottam volna erről. Csak ne izgassa magát. A férje nyugalma ne zavarja ezzel a kósza hírrel.

Hálásan nézett rá az asszony. — Hát igazán gondolják...

Az ajtóig kísérték az asszonyt. Most már igazán nem volt kedvük újra belekezdeni a teaforrásba. Ez már mégis csak bosszantó dolog, hogy ezek a németek mennnyire garázdálkodnak az országban. Hittek is meg nem is, abban, amit az asszony az előbb mondott. De aztán elvetették ezt a kellemetlen témát. Másról kezdtek beszélni, amikor újra kopogtattak az ajtón. A háziasszony sápadtan mosolygós arca jelent meg az ajtó mögött.

— Bocsánat, hogy megint zavarok, — hangja most már nyugodtabb volt, — csak azt akarom mondani, hogy ha teát akarnak főzni, most van hely a tűzhelyen.

A két albérlő nem mozdult. Amikor ismét becsukódott az ajtó, megszólalt Marci, a diák:

— Ezt hová kell felírni?

— Eddig még a tűzhelyét is sajnálta tőlünk, — jegyezte meg cinikusan a vasutas.

— Tedd el a forralót holnapra!

De másnap már megint minden a régi kerékvágásba került. A házigazda rendesen, mint eddig is, reggeltől-estig gürcölt, csak mintha most gyakrabban merült volna el gondolataiba, gyengébb volt az étvágya is, valami mintha marta volna belülről, s ezt nem bírta eltitkolni a felesége elől sem.

— Mi bánt, apus? — kérdezte tőle egyik este a felesége. — Gondolod, hogy igaz, amit beszélnek?

— Ugyan, ne okoskodj, csak bosszantani tudsz a hülyeségeiddel. Hiszen nem Németországban vagyunk, — legyintett idegesen az ember. Annak ellenére, hogy ezzel saját magát is meg akarta nyugtatni, a homlokán a ráncok csak nem akartak felengedni.

Az asszony sem beszélt szívesen erről, de annál jobban szeretett mesélni az albérlőkről.

— Képzeld, apus, a vasutasunk megint sáros cipővel járkal a szobában, pedig hányszor mondtam neki...

Vagy máskor:

— Az a szemtelen Marci megint éjfélig égette a villanyt.

Ilyenkor a férj megnyugtatólag megsímogatta felesége kezét: — Ugyan, anyucim, ne izgasd magad ilyesmiért. Art az egészséggednek meg a szépségednek. Különben honnan tudod, hogy éppen éjfélig olvasott?

— Hogyne tudnám, — pattant fel az asszony, amikor az előszobába kiszűrődik a fény. Úgy bizony.

— A fiúnak tanulnia kell, kicsikém. Amikor kisebb égőre cserélted ki a villanykörtét, magad is számoltál ezzel. Igazán nem érdemes ezen rágódni.

Mély, lány hangja meglepetésszerűen tudott hatni felesége idegeire, de ezeket most inkább úgy mondta, mintha ettől sokkal fontosabb, égetőbb gondja volna.

Azonban nem mindig volt ilyen az asszony. Nemcsak férje szeretete és szinte apai gondoskodása hatott rá, élvezettel szokta hallgatni diák-albérlőjét, amikor édesanyjáról mesélt. A szülőfalu utáni vágy, a nagyvárosba került, magárahagyott fiú lány ömlengései, őszinte panaszai felébresztették az asszonyban az anyát. Egy délután, amikor a fiú elpanaszolta, hogy a villamoson ellopták a pénztárcáját, azt mondta az asszony:

— Ne búsuljon, Marci, tegnap tőlem is elloptak kétszáz pengőt. — Ez ugyan nem volt igaz, de gondolta, hogy megnyugtatta a fiút. — No, máskor jobban vigyázzon, most meg üljön szépen ide az asztalhoz, így ni, és egye meg ezt a tányér mákostésztát.

Másnap meg:

— Nagyon piszkos az ágyhuzat, miért nem mosakszanak meg rendszeren. Szegény férjem nem azért dolgozik, hogy maguknak állandóan külön mosónót tartsak. Meg aztán az ágyhuzat tönkre megy a sok mosástól. Az a kis házbér, amit maguktól kapok... attól ugyan felkopik az állunk...

A két albérlő pedig nem sokat törődött az asszony zsörtölődésével. Megszokták már az ilyesmit. Ővelük bizony nem lehet kijátszani. Majd a gyorsforraló használata után benyújtott tetemes villanyszámla megfizet ezért — gondolták többször. Sőt, most, amikor már hűvösebbek lettek a napok, a forralót még melegítőül is használták, mert bizony drága volt a tüzelőanyag. A diák, bár barátságosabb viszonyban volt a házigazdáékkal, mégis albérlő társa hatása alatt állott, a csalafintaságokat is együtt eszelték ki. Az együttérzés és az egységes cél szövetségesekké tette őket, de ez a szűnni nem akaró harc az albérlők és a házigazda felesége között mégis véget ért egy este.

A dolog úgy történt, hogy úgy éjfél felé kemény zörgés rázta meg a lakás ajtaját. A zörgetésre még a mélyen alvó vasutas is felébredt. Fojtott hangok, majd ajtónyitás hallatszott be a szobába, s bár szokatlan volt az ilyesmi a házban, mert a házigazdáékhoz senki sem szokott jární még nappal sem — a diák és a vasutas lustán, álmosan figyelték a tompa hangokat.

Amikor a háziasszony sírása felrázta a csendet s a nehéz csizmák durva kopogása hevesebb lett, Marci felugrott az ágyból.

— Figyeled? — fordult lakótársához, aki rémülten emelkedett fel a diványról.

— Viszik az öreget. Ez biztos...

— A mindenit...

Gyorsan magukra kapták nadrágjukat, de amint kiléptek az előszobába, egy csendőr útjukat állta s visszataszította őket.

— Ne olyan gorombán, hallja, — mordult rá a vasutas.

— Maradjon veszteg, — dörmögött az ajtón keresztül amaz.

Az asszony idegtépő sírása megrázta őket. Tisztán meg lehetett érteni, amint többször mondta: — Ne menj el, apus! Ki ad most nekem kenyeret.

A dübörgő lépések eltávolodtak. Az asszony még jobban sírt. A két albérlő kopogás nélkül berontott a hálószobába.

— Ne sírjon, házinéni, — kezdte Marci, de nem tudta folytatni.

A vasutas hozzátette: — A bestiák! Mit akarnak egy ártatlan embertől?!

— Drága gyermekeim, uhuhuhu... — zokogott az asszony, — nincs most... most... senkim, ... csak... maguk...

Akkor éjjel egyikük sem gondolt alvásra.

Reggel belépett a vasutas a konyhába. Az asszony kisírt szemmel ült az asztalnál. A bizonytalan jövő rémülete ült a szemében.

— Házinéni, — kezdte nehézkesen, — volna izé... egy kérésem...

Az asszony merengően nézett rá, gondolataival csak félig volt itt. A vasutas folytatta: — Marcival elhatároztuk, hogy otthagyjuk a vendéglőt, tudja, rossz a koszt, meg aztán az ember ott nem lakhat jó. Hiába, nincs jobb a házikosztnál. Már régebben akartuk... izé... szeretnénk, ha maga főzne nekünk. Marci egy párszor maguknál evett s azt mondja, hogy házinéni kitűnően főz...

Az asszony nem felelt semmit, de másnap már ő főzött albérlőinek. Valamiből csak meg kell élni.

Egy hét múlva, ebéd közben a diák így szól az asszonyhoz:

— Kedves házinéni, úgy gondolom, helyesebb volna, ha én fizetném ezentúl a villanyszámlát, mert valóban én égetem legtöbbet a villanyt...

— Nem úgy van, öregem, — vágott közbe a vasutas, — én többet fogyasztok... izé... én fizetem a felét, ha nincs ellene kifogásod...

Az asszony megtört arcán végigsuhant egy beteg mosoly árnyéka, aztán elpirult, mert szégyelte magát e két ember előtt; mennyire kicsi lehetett ő ezeknek az embereknek a szemében, amióta megtörtént ez az eset a férjével... De elpirult a diák is, elszégyelte magát a vasutas is, mert eszébe jutott megint a gyorsforraló, meg több más apró bosszantó jelenet a háziasszonnyal. Most úgy határozott, hogy holnap eladja a forralót a régiségkereskedésben. Sokáig nem szóltak semmit, de amikor a teríték fölött végigszállt az asszony sóhaja, amiből tisztán ki lehetett érteni:

— Szegény, ártatlan férjem! — a szégyen úgy eltűnt az arcokról mintha maga az asszony sóhaja söpörte volna le onnan, s ebben a pillanatban ha látta volna valaki őket, önkéntelenül is megérezte volna, hogy ők hárman szövetséget kötöttek egymással.